

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۵

فصلنامه علوم و فنون نظامی

سال هفدهم، شماره ۵۸، زمستان ۱۴۰۰

صص ۱۶۲-۱۳۳

الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران

نوع مقاله: پژوهشی

سیروس داودی^۱

حمیدرضا نادى*^۲

حمید کریمی^۳

چکیده

این پژوهش کاربردی-توسعه‌ای، با هدف طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران انجام شده است. از مصاحبه با صاحب‌نظران و ادبیات تحقیق تعداد ۲۵۵ مفهوم استخراج و کدگذاری شد. در گام دوم، مفاهیم تجمیع، مقایسه، دسته‌بندی و در طبقه‌بندی شدند. در گام سوم مفاهیم کلیدی پالایش، و تعداد ۶۱ شاخص استخراج شد. در گام چهارم طی یک فرآیند علمی و خبرگی، تعداد ۱۳ مؤلفه استخراج شد؛ در نهایت مؤلفه‌هایی که دارای مفاهیم مشترک و مشابه بودند در ذیل یک طبقه سازمان‌دهی شدند و تعداد ۴ بعد شامل ساختاری، زمینه (محیط)، محتوا (رفتار) و مدیریت و رهبری استخراج و الگوی نهایی ارائه شد.

واژگان کلیدی:

الگو، فرهنگ، دانشجویان، دانشگاه‌های افسری آجا، حفاظت اطلاعات

۱. دانشکده جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

۲. عضو هیئت‌علمی دانشگاه فارابی، تهران، ایران.

۳. استادیار دانشگاه علوم و فنون فارابی، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: hrnadi47@gmail.com

مقدمه

فرهنگ مجموعه‌ای از آداب و رسوم، اعتقادات، اخلاق، مذهب، هنر و قوانین است. به عبارت دیگر کلیه مظاهر معنوی و عوامل مادی حیات یک ملت را فرهنگ آن ملت نام برده‌اند که دارای ویژگی‌هایی همانند آموختنی بودن، قابل انتقال بودن، تحول پذیر بودن، تأمین کننده نیازهای انسانی و برخوردار از ساخت اجتماعی است و انسان‌ها بر اساس ارزش‌ها و الگوهای رفتار فرهنگی که در آن بزرگ شده‌اند عمل می‌کنند (زارعی متین، ۱۳۹۵: ۳۴۰). حفاظت اطلاعات به‌عنوان یک فرهنگ (حفظ کردن چیزی و دفاع کردن از آن، مراقبت کردن از کسی، چیزی یا جایی، نگه‌داری، مراقبت، آگاهی یافتن) است (حیدری، ۱۳۹۵: ۱۵).

ارتش جمهوری اسلامی ایران نیازمند حفظ دستاوردهای علمی و نظامی خود است، چنانچه بسترهای مناسب جهت کسب آگاهی‌های لازم به‌منظور فرهنگ حفاظت اطلاعاتی برای آنان فراهم شود، در مقابل توطئه و تهدیدات دشمنان داخلی و خارجی آسیب پذیر نبوده، هوشیاری آنان موجب تقویت بنیه دفاعی، نظامی و دفع آسیب و تهدید خواهد شد (شریفی، ۱۳۹۲: ۹۰). بنا بر دلایل زیادی می‌توان اثبات کرد که وجود حفاظت اطلاعات در جامعه اسلامی برای جلوگیری از فعالیت سرویس‌های اطلاعاتی دشمن امری لازم و فقدان آن می‌تواند میزان سطح تهدید، شکست‌های حفاظتی و امنیتی ارگان‌های دفاعی، امنیتی و سایر ارکان حکومت اسلامی را افزایش دهد و آن‌ها را در اجرای مأموریت‌های محوله بی‌خاصیت و ناکارآمد سازد. (شبیدینی ۱۳۹۱: ۱۴). در قرآن مجید بر ضرورت آگاهی از تلاش دشمن و هوشیاری و آمادگی در برابر آن‌ها مثل آیه «و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون بیهی عدوا لله و عدوکم و آخرین من دونهم لا تعلمونهم الله یعلمهم و ما تنفقوا من شیء فی سبیل الله یوف الیکم و انتم لا تظلمون (سوره انفال، آیه ۶۰)» «یا ایها الذین آمنوا خذوا حذرکم فانفروا ثبات أونفروا جمیعا (سوره نساء، آیه ۷۱)» تأکید داشته است (شبیدینی، ۱۳۹۱: ۱۵).

یکی از وظایف مهم و اساسی شناسایی آسیب‌ها، تهدیدها، شیوه‌های حفاظت و حراست از اطلاعات و مقابله با حریف در بحث دشمن‌شناسی و ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی است (صالحی، ۱۳۹۰: ۲۵). با توجه به تهدیدات روزافزون، توجه به فرهنگ حفاظت اطلاعاتی به‌خصوص در دانشگاه‌های افسری که دانشجویان آن جوان و در حین تربیت و آموزش هستند امری لازم و ضروری است. نیروی انسانی، که مهم‌ترین آن دانشجویان دانشگاه‌های افسری هستند سرمایه‌های اصلی ارتش به شمار می‌روند که در آینده سکان مدیریتی و فرماندهی را عهده‌دار خواهند شد. هم‌چنین شکوفایی، آمادگی رزمی، سلامت تجهیزات، اسناد و مدارک، نیروی کار سالم و... بدون داشتن فرهنگ حفاظت اطلاعاتی و ایجاد چتر امنیتی امکان‌پذیر

نخواهد بود. بنابراین ترسیم و طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در دانشگاه‌های افسری لازم و ضروری است. الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در دانشگاه‌های افسری نقش اساسی دارد. این الگو مسیر حرکت دانشجویان در مقابله با تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های امنیتی، شبه‌امنیتی و غیرامنیتی را مشخص می‌کند. زمانی که دانشجویان مسیر حرکت خود را بدانند، با هماهنگی بیشتری می‌توانند در فضای پر ابهام، اثرات شرایط نامطلوب و تغییرات نامساعد محیط را به حداقل برسانند.

با بررسی دقیق و موشکافانه، بیانات فرماندهی معظم کل قوا در جمع کارکنان نیروهای مسلح در مراسمات مختلف تحلیل دانشجویی، همچنین بهره‌برداری از آموزه‌های دینی و اعتقادی می‌توان توجه به کارایی، اثربخشی و بهینه‌سازی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی را در دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران استخراج نمود که این الگو خود شامل یک چرخه است که می‌بایست به شکل مستمر تکرار گردد تا این فرهنگ و به‌تناسب آن سلامت امنیت دانشجویان تضمین گردد. ماهیت اقدامات نظامی و تهدیدهایی که از این ناحیه بر دانشجویان وارد می‌شود، در کنار توطئه سرویس‌های اطلاعاتی دشمن، ضرورت توجه هر چه بیشتر به سالم‌سازی محیط‌های مذکور در مقابل تهدیدها و آسیب‌پذیری‌های امنیتی را بیش‌ازپیش جلوه‌گر می‌سازد. از این‌رو در این تحقیق در نظر است ضمن طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران، راه‌کارهایی در این زمینه ارائه گردد.

مبانی نظری پژوهش

فرهنگ در لغت‌نامه دهخدا چنین تعریف می‌شود: فرهنگ مرکب از «فر» که پیشوند است و «هنگ» که از ریشه «ئنگ اوستایی» به معنی کشیدن و فرهختن و فرهنگ هر دو مطابق است با ریشه «ادوکوادور» در لاتین که به معنی کشیدن و نیز به معنی تعلیم و تربیت است، همچنین در فرهنگ فارسی معین نیز فرهنگ به معنی؛ ادب کردن، دانش، علم، معرفت و مجموعه آداب‌ورسوم و مشخص‌کننده ساخت و تحول کیفیت زندگی هر ملت است (رنجبر ۱۳۹۵: ۱۳۳). قدرت و پیشرفت فرهنگی در واقع میزان تجربه و عمق تفکر و ادراک در همه زمینه‌هایی است که انسان یا انسان‌ها چگونه به بهترین وجهی محیط خود را بشناسد و روش‌ها و ابزار مناسب برای کسب بهترین شناخت ابداع نماید. (خاکی، ۱۳۹۱: ۳۳). یکی از بهترین گام‌ها برای پیشرفت فرهنگ (فرهنگ‌سازی) یک جامعه (در مقیاس کوچک‌تر، یک سازمان یا سازمان‌ها) آن است که باید شرایط به وجود آورنده، فکرها و قدرت تفکر به وجود آورد. باید یک

سازمان‌دهی قوی وجود داشته باشد، یا ایجاد شود که افراد متفکر از بیرون به داخل جذب و همچنین در داخل تولید، پرورش و تکثیر شوند، سپس ابزار و شرایط تفکر را برای آن‌ها فراهم آورد و از همه آن‌ها به‌طور هماهنگ استفاده نمود (رفیع‌پور، ۱۳۹۴: ۳۱۴).

شرط اساسی فرهنگ‌سازی آن است که شناخت‌هایی در زمینه‌های مختلف علوم، در سطح وسیعی به دست آورد و سپس در جامعه انتشار داد و افراد از نتایج آن استفاده کنند، بنابراین برای این‌که یک فرهنگ به فرهنگ غالب تبدیل شود اولاً به یک ارزش تبدیل شود، یعنی افراد دیگر برای آن نیز ارزش قائل شوند؛ ثانیاً در سطح وسیع بین بقیه اعضای جامعه (سازمان یا سازمان‌ها) گسترش یابد، یعنی به‌هنگار تبدیل شود (غفاری، ۱۳۹۳: ۳۹).

اصول و ویژگی‌های اساسی ارتش جمهوری اسلامی ایران

بنا بر ماده ۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۶/۰۷/۰۷، مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن، اصول و ویژگی‌های اساسی نیروهای مسلح (دکترین و استراتژی نظامی) عبارت‌اند از: اسلامی بودن، ولایی بودن، مردمی بودن، خودکفایی، انضباط، سادگی، اقتدار و تدافعی بودن (جمعی از نویسندگان، ج ۲: ۱۳۹۵: ۲۱).

دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران

هر یک از نیروهای چهارگانه ارتش جمهوری اسلامی ایران متناسب با نیاز خود اقدام به تشکیل دانشگاه افسری نموده‌اند. روند آموزش‌های علمی و نظامی دانشجویان این دانشگاه‌ها به‌گونه‌ای است که در آن علاوه بر دروس علمی، دانشجویان با شرایط خاص اردوگاهی مواجه شده و دروس تئوری را عملاً در آن شرایط اجرا می‌نمایند. دانشجویان دانشگاه‌های آجا از بدو ورود به دانشگاه جهت گذراندن دوره رزم مقدماتی مشترک بسیاری از آموزش‌های نظامی را که از ستاد کل نیروهای مسلح و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران ابلاغ گردیده فرا می‌گیرند و در حقیقت به لحاظ جسمی، روحی و معنوی آمادگی کسب آموزش‌های بیشتری را دارا می‌باشند. فرماندهان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران تمام توان خود را در جهت ارتقای آموزش‌های علمی و نظامی دانشجویان صرف می‌نمایند. دانشجویان در دوران دانشجویی به‌گونه‌ای به لحاظ مسائل علمی، نظامی و آمادگی جسمانی تربیت می‌شوند که در مراسم فارغ‌التحصیلی گوشه‌ای از صلابت و اقتدار ارتش جمهوری اسلامی ایران را به معرض نمایش می‌گذارند. از نظر تحصیلات، حداقل مدت آموزش این دانشگاه‌ها هفت ترم تحصیلی است. (جمعی از نویسندگان، ج ۱، ۱۳۹۹: ۲۲).

فرهنگ حفاظت اطلاعاتی

فرهنگ حفاظت اطلاعاتی باعث می‌شود که فرد، خودحفاظتی شود یعنی خود را در برابر تهدیدات و مخاطرات امنیتی و حفاظتی به‌طور آگاهانه و مؤثر حفظ و صیانت نماید. در واقع، حالتی است که درون فرد ایجاد می‌شود و او را به انجام وظایف امنیتی و حفاظتی به‌صورت آزادانه، داوطلبانه، اختیاری و عاقلانه متمایل می‌سازد، بدون آن‌که عامل خارجی او را تحت نظارت قرار دهد (زبرجدی، ۱۳۹۲: ۳). از زاویه دیگر، به تمامی اقدامات و تمهیداتی اطلاق می‌شود که به‌موجب حذف یا کاهش قابل قبول تأثیر تهدیدها و خطرات بر کارآمدی موضوعات اشاره می‌شود و در نتیجه امنیت موضوع را فراهم می‌آورد. این اقدامات شامل: اقدامات عامل (ضد جاسوسی، ضدخرابکاری، ضد براندازی) و اقدامات غیرعامل (حفاظت کارکنان، اسناد و مدارک، اطلاعات، اماکن و تأسیسات، تجهیزات، ارتباطات و ...) است. بر این اساس، آنچه در خصوص معانی لغوی، مفهوم ترکیبی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی بیش از هر چیز به ذهن متبادر می‌شود مفاهیمی مانند متعهد، ملتزم، مسئول، مراقب، حافظ، محتاط و ناظر بر عملکرد و وظایفی است که سازمان از آن انتظار دارد. به عبارتی دیگر فرهنگ حفاظت اطلاعاتی بدان معنا است که خود فرد، عامل نگهداری و نگاهداری خود و حافظ امور تحت مسئولیت و تعهدش است (باقری، ۱۳۹۰: ۱۳۹).

ماهیت فرهنگ حفاظت اطلاعاتی

در ماهیت از چپستی مفهوم سؤال می‌شود، به بیان دیگر ماهیت، فصل ممیز یک جنس است. جنس فرهنگ حفاظتی، درونی بودن و نرم‌افزارانه است که این معنا مشترک با مفاهیم مشابه فرهنگ حفاظتی مانند خودکنترلی، خودمدیریتی، خود انضباطی، خودحفاظتی و ... است. برای درک فصل ممیز فرهنگ حفاظت اطلاعاتی از مفاهیم مشابه باید به تمایز ماهوی کنترل، نظارت، انضباط، مدیریت با حفاظت و همچنین باید به تمایز نقشی که عامل انسانی در سازمان‌های امنیتی، نظامی و انتظامی در مقایسه با نقشی که کنترلی، نظارتی، انضباطی و مدیریتی در سایر سازمان‌ها وجود دارد، توجه نمود. از این‌رو، با مطالعه و بررسی تعاریف انجام‌شده از مفاهیم موصوف و تحلیل نقش عامل انسانی در مقایسه میان این دو دسته از سازمان‌ها می‌توان نتیجه گرفت که ماهیت فرهنگ حفاظت اطلاعاتی، حذف یا کاهش قابل قبول تأثیر تهدیدها و خطرات بر کارآمدی موضوعات است (افتخاری، ۱۳۹۰: ۱۵).

ویژگی‌های فرهنگ حفاظت اطلاعاتی

فرهنگ حفاظت اطلاعاتی به لحاظ ابعاد آن دارای ویژگی‌های مختلفی است که مهم‌ترین ویژگی‌هایی که برای مفهوم‌سازی فرهنگ حفاظتی لازم است، عبارت‌اند از:

الف- فرآیندی بودن؛ فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در طی یک فرآیند شکل می‌گیرد.
ب- نسبی بودن؛ فرهنگ حفاظت اطلاعاتی به تناسب افراد، سازمان‌ها، مأموریت‌ها و شرایط متفاوت است.

ج- درونی بودن؛ کنش و واکنش‌های فرهنگ حفاظت اطلاعاتی تابع الزامات درونی افراد است.
د- بطئی و تدریجی بودن؛ فرهنگ حفاظت اطلاعاتی به صورت تدریجی و در طول زمان به دست می‌آید (محمدی، ۱۳۹۵: ۲۵).

فرهنگ حفاظت اطلاعاتی تحت تأثیر مجموعه‌هایی از آگاهی‌ها، باورها، نسبت به وظایف، نقش‌ها، مصالح، منافع، تهدیدات سازمان، شیوه و شگردهای نفوذ و جاسوسی دشمن است. به هر میزان این آگاهی‌ها و باورها و... به صورت کمی و کیفی بیشتر شود فرهنگ حفاظت اطلاعاتی تقویت گردیده و عامل انسانی از صلابت و نفوذناپذیری افزون‌تری برخوردار خواهد شد که این ویژگی‌ها عبارت‌اند از:

- شناخت و آگاهی و تأثیر آن بر فرهنگ حفاظت اطلاعاتی: آگاهی‌محور، باورمحور و ایمان‌پایه، محاسبه‌گری، تهدید پایه و بصیرت‌محوری (افتخاری، ۱۳۹۰: ۱۵).
- ظهور عواطف و رشد آن در فرهنگ حفاظت اطلاعاتی: اخلاق‌مداری، زیبایی‌گرایی، تعلق‌پایه، رضایت‌محور (باقری، ۱۳۹۰: ۱۱۸).
- تأثیر رفتار در فرهنگ حفاظت اطلاعاتی: تعهدمحور، تکلیف‌محور، امانت‌ورزی، صدق‌محوری و دروغ‌گریزی، رازداری (محمدی، ۱۳۹۵: ۱۱۵).

کارکرد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی

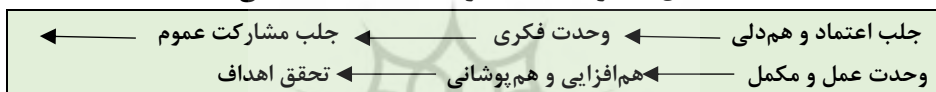
فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دارای کارکردهای متعددی است. مهم‌ترین کارکردهای آن عبارت‌اند از: بازدارنده در مقابل تهدیدات و خطرات بیرونی، مصونیت بخش در برابر وسوسه‌های درونی و حراست‌کننده از موضوعات حفاظتی. مفهوم کارآمدی و کارایی از مهم‌ترین مفاهیم علوم مدیریت است که از چندین دهه گذشته به طور جدی در همه عرصه‌ها مطرح شده است. از آنجایی که هر سامانه مدیریتی و هر سازمانی به دنبال افزایش کارآمدی و کارایی خویش است، باید مؤلفه‌های کارآمدی را در پی دستیابی به این هدف حیاتی شناسایی تا به مشروعیت جدیدی که نتیجه کارآمدی است، برسد و بدین‌وسیله دوام و پایداری خود را تضمین نماید.

کارآمدی در حقیقت بیانگر قابلیت و توانایی مدیریت و کارگزاران هر سازمان در اداره شایسته آن است و ارتقاء بهینه کار ویژه‌های سازمان را در پی دارد. بنابراین شناسایی مفهوم نظری و علمی کارآمدی و کارایی و شاخصه‌های آن از ضروریات مدیریت هر سازمان است. (باقری، ۱۳۹۰: ۷۰).

فرآیند فرهنگ حفاظت اطلاعاتی

- ایجاد هم‌دلی و وحدت فکری از طریق درونی کردن امر نیاز به امنیت، حفاظت و صیانت به‌عنوان یک ارزش در آحاد کارکنان آجا.
- هم‌پوشانی و هم‌افزایی متأثر از فرهنگ حفاظت اطلاعاتی و مشارکت عمومی کارکنان به‌منظور دستیابی به قدرت برتر و تعیین‌کننده به‌عنوان ضامن امنیت و صحت عمل آجا.
- تحقق به‌موقع اهداف سازمان با کم‌ترین ریسک و هزینه (داودی، ۱۳۹۴: ۳۲).

شکل (۱) فرآیند ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی

اقدامات پیشگیرانه، وظایف فردی و سازمانی در فرهنگ حفاظت اطلاعاتی

اقدامات پیشگیرانه دستگاه‌های اطلاعاتی امری است که اگر اراده به انجامش نباشد بدون شک می‌تواند محل نفوذ، تردد و میدان‌داری دشمن باشد و لازمه این اقدام، شناخت نقاط قوت، نقاط ضعف و جلوگیری از بروز خطر است (مقامی، ۱۳۹۰: ۷۹). برای ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی نیاز به وظایف فردی و سازمانی است. وظایف فرد در فرهنگ حفاظت اطلاعاتی عبارت‌اند از: آگاهی و شناخت از وظایف محول شده و راه‌کارهای اجرای صحیح و دقیق آن‌ها، رعایت قوانین و مقررات، داشتن تقوا، پرهیز از کم‌کاری، توجه به امر به معروف و نهی از منکر، داشتن صداقت و راست‌گویی است (عرب‌انصاری، ۱۳۹۰: ۱۳).

وظایف سازمان در فرهنگ حفاظت اطلاعاتی عبارت‌اند از: تربیت مربیان، آموزش و آگاه‌سازی، تشویق و تنبیه، شایسته‌سالاری، نظارت، ارشاد، دستگیری و مجازات و نهادینه شدن فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر (عرب‌انصاری، ۱۳۹۰: ۱۳).

مهم‌ترین شاخص‌های دانشجویان اسلامی در کلام امام خمینی (ره)

شاخص‌ها نشانگرهایی هستند که فرآیند طبقه‌بندی، جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل اطلاعات و نتیجه‌گیری را تسهیل و به‌طور کلی جهت فعالیت‌ها را مشخص و چارچوب مناسبی را برای تدوین برنامه‌ها ارائه می‌کنند (کریمی، ۱۳۹۶: ۴۱).

ایستادگی در برابر غرب، خدمت به کشور، مهار و تزکیه نفس، تقویت ایمان و خودسازی معنوی، تحصیل همراه با تهذیب، تعهد و اخلاق فاضله انسانی، ایجاد استقامت در خود، متعهد و امانت‌دار، شناخت اصول اساسی اسلام، فاش کردن خیانت‌ها و جنایت‌های استعمارگران، دنبال اهداف عالی‌ه بودن به جای مدرک‌گرایی، بیدارسازی خفتگان، آگاه‌سازی ملت‌ها، جلوگیری از انحرافات دینی و ملی، بیداری و آگاه‌سازی ملت‌ها و برخورد با منحرفین، مستقل در فکر و عمل بر مبنای اصول و عقاید اسلامی، دخالت در سرنوشت خویش، نقش اساسی در تحولات اجتماعی، کار گروهی مهم‌ترین شاخص‌های دانشجویان در کلام امام «ره» است. (فتحی‌شهری، ۱۳۹۷: ۵۸).

مهم‌ترین ویژگی‌ها و شاخص‌های دانشجویان از دیدگاه مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی»

مطلب دیگر هم مسئله تربیت اخلاقی است. البته طبق گزارش‌هایی که اینجا دادید و گزارش‌هایی هم که من قبلاً داشتم از جاهای مختلف، کارهای خوبی در دانشگاه‌های ما از لحاظ گرایش‌های دینی، ایمانی، اعتقادی و اخلاقی انجام می‌گیرد؛ لکن من روی مسئله تربیت اخلاقی بیش از این‌ها اهتمام دارم؛ دانشگاه‌های ما بایستی [بیشتر] اهمیت بدهند. ما باید نفوس جوان‌های عزیزمان را صیقل بدهیم. این جوان‌هایی که اینجا هستند فرزندان عزیز ما هستند؛ این‌ها نفوس سالم اجتماع ما هستند؛ این جوان‌ها از جمله بهترین‌های مردم ما و جامعه ما محسوب می‌شوند؛ آرایش معنوی آن‌ها به تقوا است، به اخلاص است، به شجاعت است، به تواضع است، به پابندی به عهد است، به وفاداری نسبت به قولی است که به نظام و به اسلام و انقلاب داده‌اند؛ این‌ها آرایش‌های معنوی است و جزو واجب‌ترین آن‌ها است. البته این چیزها مخصوص جوان‌های نیروهای مسلح نیست؛ همه نیروهای جوان کشور و بیش از همه نیروهای انقلابی، نیروهایی که خودشان را در خط انقلاب، در خط تدین و تقوا می‌دانند و همین‌جور هم هست، بایستی به این تقیدات توجه بکنند (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۹).

بنابراین به برخی از ویژگی‌ها و شاخص‌های مهم دانشجویان دانشگاه‌های افسری که در فرهنگ حفاظت اطلاعاتی تأثیر دارند به شرح زیر تشریح می‌گردد:

ایجاد حس بلندپروازی آرمان‌گرایانه در افسر: در مدیریت جهادی، اصل توجه به امکانات پیش از شروع حرکت منتفی است. اصل دیگری در اینجا جایگزین می‌شود (پورصادق و ذاکری، ۱۳۹۴: ۶۳). بر طبق ادبیات مدیریت راهبردی جهان، موفق‌ترین سازمان‌ها آن‌هایی بودند که کارشان را با بلندپروازی آغاز کردند و این بلندپروازی هیچ‌گونه تناسبی با منابع و قابلیت‌های موجود آن‌ها نداشت (محمدی فاتح، ۱۳۹۴: ۲۵).

نرمی و سختی توأمان: فرمانده خوب کسی است که نرمش و سختگیری را توأمان اجرا کند. پژوهشگران در مطالعاتی که در دانشگاه اوهایو انجام دادند، دریافتند که رهبرانی که هر دو عامل سختی و نرمی را توأماً با هم دارند، فعالیتشان نتایج مثبتی به همراه داشته است. اما استثنائاتی در این میان وجود دارد که به ما نشان می‌دهد، عوامل وضعیتی هم باید در کنار این نظریات مورد توجه قرار بگیرند (صدیق، ۱۳۹۴: ۳۱). زیرا بر اساس نظریه القای شخصی، باورها و انتظارات افراد عامل تعیین‌کننده نوع رفتار و سطح عملکرد آنها است (عسگری، ۱۳۹۳: ۳۳). بنابراین اشتیاق قلبی در انجام کار مهم است. محمدعلی کلی (۱۹۸۰) معتقد است که هیچ‌چیز عالی بدون اشتیاق به دست نیامده است (به نقل از محمدی فاتح و محمدی، ۱۳۹۹: ۷۸).

تکلیف‌گرایی: دین اسلام هم ما را ملزم به انجام تکلیف کرده است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که سازمان‌هایی که تأکید بیشتری بر نگرش‌ها و رفتارهای فرانش دارند، نسبت به دیگر سازمان‌ها، سالم‌تر و موفق‌تر هستند و می‌توان عملکرد بهتری را مشاهده کرد (محمدی فاتح و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۸).

مسئولیت‌پذیری: مسئولیت‌پذیری اساس یک نیروی نظامی است. کراکر لارنس (۱۹۹۵) در کتاب راهنمای افسران آمریکا آورده است، مسئولیت در یک واحد نظامی، چه بزرگ باشد چه کوچک، در حقیقت مقامی است که به پاس شایستگی‌های یک فرد به او اعطا می‌شود و اغلب موجب خرسندی وی می‌شوند. کسانی که به فرماندهی دسته، گروهان، یا گردان منصوب می‌شوند به‌طور عمومی از تجربه غنی در زمینه روابط پرسنلی برخوردارند و شناخت خوبی از افراد خود دارند و هم افراد، آنها را به‌خوبی می‌شناسند (لارنس، ۱۳۹۵: ۱۸).

انضباط‌محوری: فرمانده کل قوا اساس کار نظام و نیروهای نظامی را نظم و انضباط می‌داند، آن چیزی که یک توده انبوه آدم را از یک لشکر و یگان نظامی ممتاز می‌کند، در درجه اول نظم اوست، در جایی دیگر می‌فرمایند: «عامل دیگری در ارتش وجود دارد نظم و انضباط است که به عناصر نظامی تعلیم داده می‌شود و تا اعماق جانشان نفوذ می‌کند. بر اثر همین انضباط، روح وفاداری در وجود آنها پدید می‌آید، آن عامل به نیروهای ارتشی ما استحکامی بخشید و نگذاشت که آنها در اوج وسوسه‌های خصمانه دشمن در طول این شانزده سال، جزء به راه مستقیم بروند (بیانات، ۱۳۷۴). ماده ۵۵ عنوان می‌دارد که هرگونه بی‌انضباطی، سستی و سهل‌انگاری در خدمت، غیرقابل اغماض بوده و فرماندهان، رؤسا و مدیران موظفاند با هوشیاری، علل نارسایی‌ها را دریافته و به‌سرعت با استفاده از اختیارات قانونی و اعمال مدیریت از آن جلوگیری نمایند. (عباسی ۱۳۹۹: ۸۵).

اصول علمی در تربیت: به‌طور کلی در یک نظام تربیتی چهار عنصر مربی، مربی، فضای تربیتی و محتوای تربیتی نقش دارند. به‌طور رسمی و غیررسمی بایستی چهار عنصر مذکور در خصوص نهادینه‌سازی تربیت در دانشگاه‌های افسری به اجرا درآید، بنابراین فضای تربیتی؛ دانشگاه است. محتوای تربیتی؛ دروس علمی و نظامی است. از بین این عناصر، مربی نقش اول را ایفا می‌کند و مربی که تأثیر می‌پذیرد نقش دوم است (روحی، ۱۳۹۲: ۲۸). خیلی از دانشجویان با محتوای زیارات و دعاها آشنا نیستند، چراکه در دبیرستان در حد کافی آموزش داده نشده است. بنابراین هیئت‌های غیررسمی و مردمی، محملی برای درک مفاهیم عالی‌ه دین اسلام و به‌خصوص مکتب امام حسین (ع) است. نکاتی در هیئت‌ها مطرح می‌شود که عمل به آن‌ها می‌تواند دانش و بینش فرد را ارتقاء داده و مسیر زندگی وی را تغییر دهد (محمدی فاتح و همکاران، ۱۳۹۸: ۳۷). بنابراین جذابیت‌های معنوی و الهی دفاع مقدس و دفاع از حریم ولایت منشأ تحول روحی در دانشجویان خواهد بود. هویت و موجودیت همه ایرانیان به دفاع مقدس گره خورده است. بنابراین امکان ندارد کسی مطلبی از این حوزه بشنود و متحول نشود. باید بدانیم که خاطرات و ذکر آن‌ها بسیار تأثیرگذار است. (محمدی فاتح، ۱۳۹۴: ۵۳).

ترویج روحیه جهادی و شهادت‌طلبی: به برکت انقلاب اسلامی، در راستای تربیت منابع انسانی و الگوی پیشرفت در سیاست و تحقق عدالت شمرده می‌شود و اهتمام دانشگاه‌های نیروهای مسلح به این موضوع حیاتی، در جهت تعالی روح حماسه و معنویت و ارتقاء بصیرت دینی، دشمن‌ستیزی، فداکاری، سربازی، جانبازی، مقابله با نامردی‌ها و ناپاکی‌ها، ادای حق محرومان و مبارزه با بیدادگران، از وظایف اساسی به شمار می‌آید (رشیدزاده، ۱۳۹۵: ۳۱).

تربیت مبتنی بر خودکنترلی: دین اسلام منبعی عظیم و سرشار از آموزه‌هایی است که فرد، سازمان، دولت‌ها و... را به خودکنترلی و خودپایی سفارش می‌کند. اگر از آموزه‌های دینی که شامل آیه قرآن، احادیث و روایات، سخنان علما و بزرگان استفاده نمایید و هر کسی بی‌مناکی مقدس (ترس همراه با علاقه و اشتیاق) را در تحقق خودپایی و خودکنترلی را در وجود خویش جاری و ساری نماید می‌تواند خود، خانواده، سازمان و... را از هر حیث مصون نگه دارد (مؤمنی، ۱۳۹۸: ۳۴).

تکریم کارکنان زیرمجموعه: داشتن ارتباط سالم با همکاران، تعامل مناسب با دیگران و احترام به حقوق همکاران از مهم‌ترین راه‌های تکریم کارکنان است. فرد باید کارکنان تحت امر خود را تکریم نموده، به حقوق و نظر آنان احترام گذاشته به دیگران حق تصمیم‌گیری دهد و تنها به منافع خود فکر نکند (محمدی و فقیهی پور، ۱۳۹۸: ۱۸).

خلاقیت و نوآوری: خلاقیت و نوآوری ارزشمندترین هدیه سرمایه‌های انسانی به یک سازمان است، خلاقیت و آشنایی با علوم و فنون نظامی روز و روزآمدی از کلیدی‌ترین ویژگی‌های فرماندهان و مدیران نظامی است؛ زیرا لازمه ایجاد امنیت پایدار به وجود آوردن قدرت و نیروی بازدارندگی است؛ این مهم محقق نمی‌شود مگر با پیشرفت و توسعه علوم و تجهیزات نظامی غیر وابسته در سایه فرماندهانی خلاق و کارآمد (محمدی، ۱۳۹۸: ۵۸).

مردمی بودن: یکی از ضرورت‌های اخلاق مسلمانی و معاشرت مکتبی، «مردم‌داری» است، یعنی با مردم بودن، برای مردم بودن، در خدمت دیگران بودن، شریک درد و رنج و راحت و غم دیگران بودن. بنابراین اگر بتوانیم مسیر با مردم بودن و دعوت به خیر را ادامه دهیم یقیناً در همه عرصه‌ها پیروز خواهیم شد و دشمن علی‌رغم تمام تبلیغاتی که دارد نمی‌تواند با وجود اتحاد و ارتباط درست با مردم خدشه‌ای بر جامعه و نظام وارد کند (خسروانی، ۱۳۹۱: ۳۵).

بصیرت یا بینش، نوعی دید درونی است که با دید چشم ظاهری، متفاوت است و اصلاً با چشم یا اندام‌های ظاهری بدن، قابل دریافت نیست. بصیرت، قوه و نیروی قلبی است که به مدد نور الهی، پدید آمده، حقیقت و باطن امور را چنان‌که هست، درمی‌یابد. با دید بصیرت، انسان، درست را از نادرست و حق را از باطل، به‌آسانی تشخیص می‌دهد (حق‌پناه، ۱۳۹۴: ۴۴).

خودآگاهی یکی از عناصر اصلی مدل‌های بازخورد منفی است در سطح پایه این مدل‌ها، فرد ابتدا به وجود تعارض میان حالت‌های واقعی و مطلوب پی می‌برد. فرد در پی خودآگاهی از این تعارض دست به فعالیت‌های هدفمند برای بازیابی تعادل حیاتی می‌زند؛ برای مثال، سرپرستی که در حال واکنش‌دهی به بحران است، ممکن است دشواری فزاینده‌ای را در تمرکز بر وظایف کلیدی لمس کند. این وضعیت می‌تواند زمینه بروز برخی راهبردهای مقابله‌ای اعم از کشیدن نفس‌های عمیق، اولویت‌بندی وظایف و تقسیم وظایف بین اعضای تیم گردد. هیپ^۳، معتقد است، خودآگاهی از نقاط ضعف و قوت خویش پیش‌مایه ایجاد تاب‌آوری است. لاک^۴، نیز از دیدگاهی مشابه، خودپایشی از درگاه خودکاوی را فرآیندی مهم در سلامت ذهنی و افزایش عزت‌نفس تلقی می‌کند (کریمی: ۱۳۹۸، ۵۴). اصل حرکت مقابله با جنگ نرم دشمن باید بر ارتقاء و تقویت بینش، آگاهی و معنویت مخاطبین از گروه‌های مختلف سنی صورت گرفته و زمینه‌های رشد، بالندگی اعتقادی و معنوی برای اقشار مختلف جامعه ترسیم شود. از مهم‌ترین راهبردهای محوری این نظام تقویت خودآگاهی دانشجویان است. (آزادی‌خواه، ۱۳۸۸: ۴۵).

3. Hippe, J.

4. Locke, E. A.

آموزش و آگاه‌سازی حفاظتی: هدف از آموزش و آگاه‌سازی‌های حفاظتی، ایجاد تغییر و دگرگونی در رفتار و نگرش دانشجویان است. آموزش و آگاه‌سازی بایستی از چنان کیفیتی برخوردار باشد که با صرف حداقل هزینه و با استفاده از بهترین و جدیدترین مهارت‌ها، حداکثر بهره‌دهی را داشته باشد که برای نیل به هدف عالی، وصول به هدف‌های فرعی زیر ضروری است:

- آشنا کردن کارکنان با خط‌مشی و برنامه‌های آگاه‌سازی حفاظتی به‌طوری که وظایف خود را با توجه به هدف‌های ساحفاجا برای پیشگیری از جرم انجام دهند.
- ایجاد علاقه و تقویت روح همکاری در دانشجویان.
- بالا بردن سطح دانش و تخصص دانشجویان با توجه به فن‌آوری روز در امر مشارکت عمومی و پیشگیری از جرائم و شکست‌های حفاظتی.
- ایجاد یا ارتقاء نگرش مثبت در دانشجویان نسبت به سازمان حفاظت اطلاعات (راسخی، ۱۳۹۰: ۹۷).

دشمن‌شناسی: یکی از ضعف‌های اساسی مسلمانان از صدر اسلام به‌ویژه دوران زمامداری حضرت علی (ع) تا عصر حاضر، نشناختن دشمن یا ضعف در دشمن‌شناسی بوده است. همین امر موجب شکست و از دست دادن حکومت و عملی نشدن بسیاری از احکام اسلام بوده و هست. دشمن‌شناسی و شناخت همه ابعاد رفتاری دشمن در تمام میدان‌ها از مسائل اساسی و مهم به شمار می‌رود که به انسان اطلاعات، آگاهی، بینش و بصیرت می‌بخشد تا در راه رسیدن به هدف درست و دشمن خود را تشخیص دهد. (بخشی، ۱۳۹۲: ۹۷).

تقویت اعتمادبه‌نفس: تقویت اعتمادبه‌نفس و رسیدن به قله‌های موفقیت منوط به برخورداری از اراده قوی، پشتکار و مداومت، آمادگی رویارویی با موضوع و تسلط بر آن، تمرکز روی موضوع موردنظر، صداقت، شجاعت، کوشا بودن، فعال بودن، رقابت، تحمل‌پذیری، خویشتن‌داری، پایداری و شکست‌ناپذیری، تخصص، مسئولیت‌پذیری، شناسایی نقاط قوت و ضعف، توجه به رفتار و کردار، گوش دادن به ندای درونی و جستجوی موقعیت‌های تازه در زندگی است؛ افرادی که این ویژگی‌ها را دارند، با درک مسئولیت و تسلط بر عواطف و احساسات منفی، در مسیری که گام نهاده‌اند به سطح بالاتری از تاب‌آوری دست می‌یابند. با نگاه دقیق‌تری به این شاخص‌ها می‌توان مجموعه‌ای از آن‌ها را کلید دستیابی به اعتمادبه‌نفس تلقی کرد (رسول برون، ۱۳۹۲: ۳۵).

مهارت‌های ارتباطی، فنی و انسانی: یکی از عواملی که موجب می‌شود ارتباطات مؤثر به‌خوبی برقرار نشود، ناآگاهی منبع یا فرستنده از تأثیر پیامدهای مبادله شده میان خود و گیرنده در

فرآیند ارتباطات است. از وظایف مدیران این است که این مهارت‌ها را در کارکنان تقویت کنند (بخشی، ۱۳۹۲: ۵۵).

قوانین، مقررات و شیوه‌نامه‌های حفاظتی: قوانین و مقررات می‌توانند زمینه‌ها برای بروز رفتارهای خطرناک اطلاعاتی را از بین ببرند. با اعمال قوانین و مقررات و یا صدور شیوه‌نامه‌های حفاظتی، جلوگیری از ایجاد زمینه‌های سوء امنیتی و برگزاری جلسات توجیه و آگاه‌سازی، سعی کنند کارکنان را با تهدیدات و آسیب‌های امنیتی آشنا ساخته و راه‌کارهای مقابله با این تهدیدات و آسیب‌ها را توسعه دهند و با اعمال حیطه‌بندی در محیط فعالیت از دسترسی کارکنان به اطلاعات غیر مرتبط جلوگیری می‌نمایند (روایی، ۱۳۹۴: ۱۱۴). کارکنان می‌توانند از طریق فراگیری آموزش‌هایی که در کلاس‌های آموزشی، جلسات آگاه‌سازی (از طریق سخنرانی‌های حفاظتی، پخش فیلم‌های اطلاعاتی، پخش کلیپ‌های اطلاعاتی، توزیع نشریات و بروشورهای حفاظتی و ...) ارائه می‌شوند، به افزایش شمّ اطلاعاتی خود بپردازند. کارکنان در راستای ایجاد چتر امنیتی با مشارکت اطلاعاتی خود نسبت به دشمن‌ستیزی اقدام نموده و زمینه فراهم ساختن محل خدمتی سالم را ایجاد نمایند. و... (قائمی، ۱۳۹۵: ۴۵-۵۰)

جذب و گزینش دانشجو

در خصوص اهمیت و ضرورت گزینش آنچه مسلم است این دانشگاه‌ها، نقش مؤثر و اساسی را در امور نظام، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سایر نیروها و سازمان‌ها ایفاء می‌کنند و تجربه نشان داده، هر جا که نظام جمهوری اسلامی ضربه خورده است، عمدتاً ناشی از نفوذ ضدانقلاب و وابسته به سرویس‌های اطلاعاتی دشمن بوده، لذا بر همین اساس گزینش نیروی نظامی و اطلاعاتی کارآمد و مطمئن که بزرگ‌ترین سرمایه و ذخیره ارزشمند در هر کشور است، از ضروریات بوده تا نیروی انسانی موردنیاز جهت پیشبرد مأموریت‌ها تأمین شود. حضرت علی (ع) در رابطه با گزینش کارگزاران از جمله عناصر نظامی و اطلاعاتی شرایطی را بیان می‌دارد؛ این شاخص‌ها بایستی در گزینش دانشجویان مد نظر قرار گیرد: از افراد شایسته و درست‌کار باشند؛ حلیم، بردبار و اهل مشورت باشند؛ افرادی نباشند که سابقه بدی از خود به‌جای گذاشته باشند؛ قلب، روح، ذهن و فکری خراب نداشته باشند، دین‌دار، متدین باشند؛ امانت‌دار و امین باشند؛ افراد بدکار، تبه‌کار و دروغ‌گو نباشند؛ بخیل و حسود، جاهل و نادان نباشند؛ توخالی و بی‌ظرفیت نباشند؛ ترسو و بیمناک نباشند؛ طغیانگر و سرکش نباشند؛ رشوه‌گیر نباشند؛ از بهترین مردم بوده و کسی که در میان مردم به بدی مشهور است نباشند و... (عباسی، ۱۳۹۹: ۲۳).

الگو، کارکرد و خصوصیات آن

از نظر لغوی، مفهوم الگو در فرهنگ فارسی به نمونه و سرمشق اطلاق می‌شود. الگو جزئی از یک شیء بزرگ است که از لحاظ کارکرد با شیء واقعی یکسان است و به ما می‌آموزد که در شرایط و وضعیت‌های گوناگون چه ملاک‌ها یا معیارها و روش خاصی را در پیش گیریم و نقطه شروعی از واقعیت است که فهم ما از واقعیت ساده می‌کند. در واقع الگو مشخصه‌های اساسی و بنیادین واقعیت را نمایندگی می‌کند. (مرادیان، ۱۳۹۸: ۱۸).

علی‌اکبر دهخدا الگو را چنین معنا کرده است: «الگو؛ روبرو، مدل، سرمشق، مقتدی، اسوه، قدوه». الگو معمولاً به نمونه کوچکی از یک شیء بزرگ یا به مجموعه محدودی از اشیای بی‌شمار گفته می‌شود که ویژگی‌های مهم و اصلی آن شیء بزرگ یا اشیاء را داشته باشد (شعبانی، ۱۳۹۱: ۲۱۸).

الگو و مدل سه‌شاخگی دارای سه بعد ساختاری، زمینه‌ای و رفتاری است که رابطه تنگاتنگی با هم دارند، میرزایی معتقد است که پدیده سازمان و مدیریت را می‌توان در قالب سه دسته عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای، بررسی و تجزیه و تحلیل نمود. منظور از عوامل رفتاری، کلیه عوامل مربوط به نیروی انسانی مانند: انگیزش، روحیه کار و رضایت شغلی که محتوای سازمان را تشکیل می‌دهد است. عوامل ساختاری نیز در برگیرنده مجموعه روابط منظم حاکم بر اجزای داخلی سازمان که بدنه آن را می‌سازند مانند ساختار سازمانی، قوانین و مقررات است و سرانجام عوامل زمینه‌ای شامل محیط و شرایط بیرونی است که سبب‌ساز عوامل رفتاری و ساختاری هستند و می‌توانند پدیده سازمان و مدیریت را در قالب سه دسته عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای، بررسی و تجزیه و تحلیل نمود (اوجاقی، ۱۳۹۷: ۱۷۷).

پیشینه‌های پژوهش

جدول (۱) پیشینه‌های تحقیق انجام‌شده

عنوان پژوهش	اهداف	نتیجه پژوهش	روش‌شناسی‌ها
طراحی مدل خودکنترلی امنیتی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و راه‌کارهای اجرایی	شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدل خودکنترلی امنیتی در نیروهای مسلح ج.ا.ا.	در نتیجه تحلیل‌های توصیفی و استنباطی پژوهش، دارای ۲ بعد درونی و بیرونی و ۷ مؤلفه تأثیرگذار (مؤلفه ارزشی، شخصیتی، انگیزشی، قانونی، دانشی، فرهنگی، فرآیندی و دارای ۸۱ شاخص است.	تحلیل عاملی
رهیافت تفکر خودپایی امنیتی و	تعیین و شناسایی موارد مطلوب در	نویسنده تفکر حفاظتی را در دو دسته شیوه‌های سازمانی ارتقای تفکر خود حفاظتی و شیوه‌های	تحلیل دلفی

عنوان پژوهش	اهداف	نتیجه پژوهش	روش‌شناسی‌ها
حفاظتی در اندیشه و مطالعه دینی و امنیتی	تفکر خودپایی امنیتی و حفاظتی	فردی ارتقای تفکر خود حفاظتی تقسیم‌بندی نموده و در نهایت نتیجه می‌گیرد که خود حفاظتی زمانی اثربخشی دارد که آحاد کارکنان نیروهای مسلح، دلایل اهمیت و جایگاه این موضوع را کاملاً درک نمایند	
راه‌کارهای ارتقاء فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در کارکنان ساحفاجا	بررسی پیامدهای عوامل آموزش، منزلت اجتماعی در ارتقاء فرهنگ آموزشی	برابر نتایج پایان‌نامه راه‌کارهای ارتقاء فرهنگ حفاظتی در کارکنان ساحفاجا در سه حوزه باورها، ارزش‌ها و رفتارهای حفاظت اطلاعاتی توسط امنیت داخلی قابل تبیین و پیگیری است	توصیفی
کارکردهای حفاظت اطلاعات دانشگاه‌های افسری آجا در شکل‌گیری فرهنگ حفاظتی و خودکنترلی	تبیین راه‌کارهای فرهنگ حفاظتی	نتایج تحقیق بیانگر آن است که حفاظت اطلاعات‌های دانشگاه‌های افسری در راستای تقویت فرهنگ حفاظتی و خودکنترلی دارای سه کارکرد شناختی، اعتمادسازی و بصیرت‌افزایی و آگاهی‌بخشی می‌باشند. که نشانگرهای مربوط به هر کارکرد به همراه اقدامات اجرایی در راستای پیاده‌سازی کارکردهای احصاء شده در مقاله آورده شده است.	توصیفی

نقاط اشتراک این تحقیق با پیشینه

کلید مفاهیم مورد بررسی، دارای مبنای واحدی هستند، بدان معنا که اصل موضوع تمام این مفاهیم تبعیت رفتار از باورها و عواطف است. همه مفاهیم موصوف، نظام‌های کنترل بیرونی را به دلیل کاستی‌ها و نواقص آن، در فرآیند مدیریت سازمان کافی ندانسته، تقویت مؤلفه‌های درونی و نفسانی را پیش‌نیاز فرهنگ در سازمان می‌دانند و همه مفاهیم احصاء شده مبتنی بر تحلیل شخصیت و چگونگی شکل‌گیری آن است.

نقاط افتراق این تحقیق با پیشینه

این تحقیق در موضوع، مسئله، اهداف، سوالات و روش تحقیق با تحقیقات مورد اشاره در پیشینه به‌طور کلی تفاوت دارد. تحقیقات مذکور تنها به بحث خودحفاظتی در سازمان‌های اطلاعاتی و حفاظت اطلاعاتی آن‌هم از جنبه‌های درونی فرد پرداخته‌اند ولی در پژوهش حاضر بحث طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران مطرح گردیده که عنوان موضوع نشان دهنده تفاوت سطح، گستره تحقیق حاضر در برابر تحقیقات پیشین است. الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی علاوه بر امکان استفاده در

همه مراکز آموزشی، عمدتاً برای دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران طراحی شده است. اما مفاهیم مشابه برای چنین مراکز آموزشی از کارایی لازم برخوردار نیستند و از پیشینه‌ها در زمینه طراحی الگو استفاده نشده است.

جنبه‌های نوآوری این تحقیق

توسعه این تحقیق باعث تعامل، درحوزه فرماندهی با مکتبی و حفاظتی در جهت صیانت و ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی مراکز آموزشی و دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌شود و زمینه را برای تدوین و تسری پژوهش‌های کاربردی با موضوعات فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در سایر مراکز آموزشی و دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح فراهم می‌نماید. با توجه به این‌که این تحقیق (طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی) در جایی مورد بررسی قرار نگرفته است و یا مقاله و کتابی با موضوعی در این رابطه رایج نیست، بنابراین الگوی به‌دست‌آمده حاصلی از یافته‌های تحقیق است که توسط مدل سه‌شاخگی دکتر اهرنجانی ارائه گردیده که با اضافه شدن یک بعد (مدیریت و رهبری) با نظر خبرگان و صاحب‌نظران این الگو بومی‌سازی شده است، درنتیجه می‌توان گفت یک نوآوری ایجاد شده است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف در زمره تحقیقات کاربردی - توسعه‌ای دسته‌بندی می‌گردد و روش تحقیق توصیفی، از نوع موردی-زمینه‌ای است.

جامعه آماری این تحقیق شامل خبرگان، صاحب‌نظران، فرماندهان، مدیران و اساتید دانشگاه‌های افسری و سازمان حفاظت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران که دارای صفات و ویژگی‌های مشترک بدین شرح باشند: سابقه حداقل ۲ سال حضور در دانشگاه‌های افسری را داشته باشند؛ دارای حداقل مدرک کارشناسی ارشد باشند؛ دارای سابقه ۲۰ سال خدمت باشند؛ نسبت به مفاهیم فرهنگ، حفاظت اطلاعات و دانشگاه اشرافیت نسبی داشته باشند.

با توجه به این‌که کلیه نفراتی که در جامعه آماری قرار دارند در مشاغل فرماندهی و مدیریتی مرتبط با موضوع تحقیق در ۵ سال گذشته شامل، فرماندهان دانشگاه‌های افسری، مدیران و اساتید، فرماندهان حفاظت اطلاعات، رؤسای عقیدتی سیاسی و صاحب‌نظران در حوزه فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در ساحفاجا می‌باشند که از صلاحیت و ویژگی‌های لازم برای انجام مصاحبه برخوردارند. کل جامعه آماری تعداد ۷۰ نفر است، به دلیل محدود بودن جامعه آماری در روش کمی کلیه جامعه آماری به‌صورت هدفمند و تمام شمار در نظر گرفته شده است و در روش

کیفی تا مرحله اشباع نظری به روش گلوله برفی انجام شده است. در این پژوهش محقق با تمرکز بر مطالعه منابع، مصاحبه با صاحب‌نظران، پرسشنامه و روش جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای بهره جسته و با استفاده از روش آمیخته و ترکیب اطلاعات جمع‌آوری شده با نظریه صاحب‌نظران نسبت به تبیین موارد مورد نظر اقدام نموده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف: ویژگی‌های جامعه‌شناختی یا جامعه آماری

جدول (۲): ویژگی‌های جامعه آماری پژوهش

جمع کل	سابقه حضور در دانشگاه‌های افسری				مشاغل			تحصیلات		سابقه خدمت				فراوانی
	۴سال و بیشتر	۳سال	۲سال	۱سال	آموزشی	ستادی	فرماندهی	ارشد	دکتر	۳۵ سال به بالا	۳۰ تا ۳۵ سال	۲۵ تا ۳۰ سال	۲۰ تا ۲۵ سال	
۷۰	۵۵	۹	۶	-	۲۲	۱۵	۳۳	۳۸	۳۲	۵	۹	۳۸	۱۸	تعداد
۰/۱۰۰	۷۹	۱۳	۸	۰	۳۱	۲۲	۴۷	۵۴	۴۶	۷	۱۳	۵۴	۲۶	درصد

جدول توزیع فراوانی نشان می‌دهد: از نظر سابقه خدمت ۱۸ نفر از جامعه آماری بین ۲۰ تا ۲۵ سال، ۳۸ نفر بین ۲۵ تا ۳۰ سال، ۹ نفر بین ۳۰ تا ۳۵ سال و ۵ نفر از ۳۵ سال و بیشتر دارای سابقه خدمت هستند. از نظر تحصیلات ۳۲ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۳۸ نفر دارای مدرک دکتری می‌باشند. همچنین از نظر مشاغل ۳۳ نفر بیشتر دارای سوابق فرماندهی، ۱۵ نفر دارای سوابق ستادی و ۲۲ نفر دارای سوابق آموزشی هستند. از نظر سابقه حضور در دانشگاه‌های افسری آجا ۶ نفر به مدت ۲ سال، ۹ نفر به مدت ۳ سال و ۵۵ نفر به مدت ۴ سال و بیشتر سابقه حضور داشته‌اند.

ب: تحلیل داده‌ها

هدف اول: شناسایی شاخص‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران.

برای دستیابی پاسخ به این هدف، با بررسی و مطالعات اسنادی که به عمل آمد، تعداد ۲۵۵ مفهوم استخراج شد و نسبت به کدگذاری عبارتهای بین مصاحبه‌شونده‌ها اقدام شد، پس از ویرایش و پالایش مفاهیم از طریق تجمیع، دسته‌بندی و مقایسه، مفاهیم دارای بار معنی مشابه در طبقه‌بندی‌های یکسان قرار گرفتند. سپس برای احصاء شاخص‌ها، نسبت به پالایش یا ادغام مفاهیم کلیدی پرداخته شد و تعداد ۶۱ شاخص به شرح جدول ذیل استخراج گردید.

جدول (۳) شاخص‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا

شاخص‌ها	
ایجاد فرهنگ خودحفاظتی دانشجویان	وظیفه‌شناسی
کارکرد حفاظت اطلاعات در فرهنگ حفاظتی	قانون‌مداری
کارکرد عقیدتی سیاسی در فرهنگ حفاظتی	امانت‌داری
کارکرد فرماندهان در فرهنگ حفاظتی	مسئولیت‌پذیری
ایجاد بسترهای لازم برای توسعه فرهنگ حفاظتی	مشارکت اطلاعاتی
گزینش و اصلاح فرآیند جذب دانشجویان	رعایت حیطه‌بندی
گزینش درست فرماندهان	حفظ کرامت دانشجو
نظارت بر انتخاب و گزینش درست اساتید آموزشی	تقویت اعتمادبه‌نفس
پایش دانشجویان در طول دوره آموزشی	ایجاد رضایت‌مندی
پایش دانشجویان قبل از ورود به دانشگاه	حس گلاویزی با دشمن
قوانین و مقررات مربوط به تشویق دانشجویان به فرهنگ حفاظتی	احساس افتخار
رعایت قوانین و مقررات در انتصابات کادر دانشجویی	دشمن‌شناسی
قوانین و مقررات بازدارنده در افشای اطلاعات	شناخت آسیب‌ها و تهدیدات
رعایت قوانین و مقررات مربوط به مسائل حفاظتی	تربیت دینی
تدوین قوانین و مقررات با نگاه تربیتی در حوزه فرهنگ حفاظتی	سواد رسانه‌ای
آگاه‌سازی‌های حفاظتی (سخنرانی، نمایشگاه، فیلم و...)	تخصص محوری
رعایت حدود شرعی و الهی	انضباط محوری
بیمناکی مقدس	تقویت وجدان کاری
دوری از هوی و هوس	خوداظهاری
دین‌مداری	خودآگاهی
تقویت مهارت‌های ارتباطی، فنی و انسانی	ولایت‌مداری
جلوگیری و برخورد با هرگونه بدعملی در دانشگاه	توکل و امید به خدا
عزت‌نفس	استمرار جلسات سه‌جانبه
تقویت رازداری و حفظ اسرار نظامی	عدالت‌محوری
تقویت بصیرت (دینی، سیاسی و امنیتی)	باور به کار خدایی و جهادی
استفاده از الگوی فرهنگ اسلامی	مردمی‌بودن
ایجاد روحیه جهادی و انقلابی	خلاق‌محوری
صبر و بردباری	ایجاد روحیه شهادت‌طلبی
خودسازی	تقویت صداقت و راست‌گویی
تکلیف‌گرایی	اثربخشی هزینه‌های آموزشی
اطاعت‌پذیری	* ۱

هدف دوم: شناسایی مؤلفه‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران.

برای دستیابی به مؤلفه‌های تحقیق، شاخص‌ها از جهت وجوه تشابه و تفاوت با هم مقایسه شدند سپس شاخص‌هایی که حول یک محور مشترک قرار داشتند و می‌توانستند اجزاء تشکیل‌دهنده یک مؤلفه باشند، در یک طبقه سازمان‌دهی شدند، سپس نسبت به نام‌گذاری هریک از طبقات (مؤلفه‌ها) اقدام شد. بنابراین بر اساس این فرآیند تعداد ۱۳ مؤلفه به شرح جدول ذیل استخراج شد.

جدول (۴) مؤلفه‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا

مؤلفه‌ها		
اهداف پرورشی	اصول	دانش اطلاعاتی
گزینش و استخدام	تبعیت	تربیت حرفه‌ای
قوانین و مقررات	تعهد شغلی	منش تصمیم‌گیری
عقاید و رفتار دینی	انگیزش	مدیریت جهادی
باورها	*	

هدف سوم: شناسایی ابعاد الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران.

برای دستیابی به ابعاد تحقیق، از روش استقرایی مؤلفه‌هایی که دارای یک مفاهیم مشترک و مشابه بودند در ذیل یک طبقه قرار داده و سازمان‌دهی شدند، سپس نسبت به نام‌گذاری هر یک از طبقات (ابعاد) اقدام شد. بنابراین بر اساس این فرآیند تعداد ۴ بعد به شرح جدول ذیل استخراج شد.

جدول (۵) ابعاد الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا

ابعاد			
ساختاری	زمینه (محیط)	محتوا (رفتار)	مدیریت و رهبری

جدول (۶) فراوانی شاخص‌ها و مؤلفه‌های فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری

آجا

عنوان		ابعاد	مؤلفه	
			فراوانی	درصد
الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران	ساختاری	۶۴	۹۲	فراوانی
				درصد
				شاخص
				درصد
				فراوانی
۶۷	۹۶			
۶۸	۹۷			
۵۵	۷۹			
۶۴	۹۲			
۶۸	۹۷			

شخص		مؤلفه		ابعاد	عنوان
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۷۸	۵۶	۸۶	۶۰		
۹۴	۶۶				
۹۱	۶۴				
۸۳	۵۸				
۷۸	۵۵				
۸۳	۵۸	۸۹	۶۲		
۷۵	۵۲				
۹۴	۶۶				
۹۶	۶۷				
۹۶	۶۷	۹۴	۶۶		
۹۵	۶۶				
۹۶	۶۷				
۸۴	۵۹				
۹۴	۶۶				
۱۰۰	۷۰	۹۳	۶۵		
۹۷	۶۸				
۸۶	۶۰				
۹۵	۶۶				
۹۰	۶۳				
۹۵	۶۶	۹۱	۶۴	محتوا (رفتار)	
۸۴	۵۹				
۹۶	۶۷				
۸۷	۶۱				
۹۶	۶۷	۹۴	۶۶		
۹۷	۶۸				
۹۶	۶۷				
۹۳	۶۵				
۹۴	۶۶	۹۷	۶۸		
۹۶	۶۷				
۹۴	۶۶				
۱۰۰	۷۰				
۱۰۰	۷۰	۸۹	۶۲		
۸۶	۶۰				
۸۷	۶۱				

شخص		مؤلفه		ابعاد	عنوان
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۹۰	۶۳				
۹۳	۶۵				
۹۱	۶۴				
۱۰۰	۷۰				
۱۰۰	۷۰				
۹۳	۶۵	۸۹	۶۲		
۶۹	۴۸				
۸۳	۵۸				
۹۲	۶۴				
۸۶	۶۰				
۹۰	۶۳	۸۶	۶۰		
۹۲	۶۴				
۷۲	۵۰				
۸۴	۵۹				
۷۰	۴۹	۸۴	۵۹	مدیریت و رهبری	
۹۶	۶۷				
۸۹	۶۲				
۸۲	۵۷				
۹۳	۶۵				
۹۶	۶۷	۹۰	۶۳		
۱۰۰	۷۰				
۸۱	۵۷				
۱۰۰	۷۰	۱۰۰	۷۰		

برابر نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با صاحب‌نظران، اسناد و مدارک و پرسشنامه، ابعاد ذکر شده از همگرایی، همسویی مطلق و بعضاً نسبی برخوردارند و می‌توان چنین استنباط نمود؛ که شاید در نگاه اول ابعاد (ساختاری، زمینه «محیط»، محتوا «رفتار» و مدیریت و رهبری) اثر چندانی بر الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا نداشته باشد؛ اما نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بعد ساختاری به میزان ۸۷ درصد، بعد زمینه (محیط) به میزان ۹۱ درصد، بعد محتوا (رفتار) به میزان ۹۰ درصد و بعد مدیریت و رهبری به میزان ۸۷ درصد در الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا اثرگذار می‌باشند که

بعد زمینه (محیط) بیشترین اثر را بر (الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا) داشته که به میزان ۹۱ درصد و کمترین اثر مربوط به بعد زمینه (محیط) و مدیریت و رهبری ۸۷ درصد است که بعد محتوا (رفتار) به میزان ۹۰ درصد در رتبه دوم قرار دارد. بنابراین همه ابعاد در سطح بسیار بالا در طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش ج.ا. مؤثر می‌باشند.

ج) بررسی فرضیه‌ها

با توجه به این‌که، این پژوهش الگو و سؤال محور بوده و ماهیت آن اکتشافی است، فرضیه‌ای نداشته و تمرکز پژوهش بر دستیابی به اهداف تحقیق است که در راستای هدف اصلی تدوین گردیده است.

جدول (۷) آمار استنباطی و اعتبار سنجی الگو

ابعاد	μ	μ^2	δ	χ^2	همبستگی
ساختاری	۴/۴۶	۰/۷۶	۰/۷۸	۳۹/۸۸	۰/۵۷۹۷۱۳
زمینه (محیط)	۴/۵۱	۰/۴۸	۰/۶۹	۳۱/۱۶	۰/۴۱۱۵۹
محتوا (رفتار)	۴/۴۹	۰/۷۰	۰/۸۴	۴۲/۶	۰/۶۱۷۳۹
مدیریت و رهبری	۴/۴۹	۰/۷۴	۰/۸۶	۳۶/۹۴	۰/۵۳۵۳۶

از آنجا که آماره آزمون در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد. پس می‌توان گفت که در سطح اطمینان ۰/۹۵ تمامی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های به‌دست‌آمده در طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران، ارتباط معناداری وجود دارد.

- با سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اذعان داشت که بعد ساختاری، در طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران مؤثر است. شدت ضریب توافقی محاسبه شده مبین آن است که این میزان افزایش به میزان ۸۷ درصد بوده است.
- با سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اذعان داشت که بعد زمینه (محیط)، در طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران مؤثر است. شدت ضریب توافقی محاسبه شده مبین آن است که این میزان افزایش به میزان ۹۱ درصد بوده است.
- با سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اذعان داشت که بعد محتوا (رفتار)، در طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران مؤثر است. شدت ضریب توافقی محاسبه شده مبین آن است که این میزان افزایش به

میزان ۹۰ درصد بوده است.

- با سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اذعان داشت که بعد مدیریت و رهبری، در طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران مؤثر است. شدت ضریب توافقی محاسبه شده مبین آن است که این میزان افزایش به میزان ۸۷ درصد بوده است.

همان‌طور که در جدول شماره ۷ مشاهده می‌شود بیشترین تأثیر مربوط به بعد زمینه (محیط) رتبه یکم، و بعد محتوا (رفتار) در رتبه دوم، سپس بعد ساختاری و بعد مدیریت و رهبری در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند.

نتیجه‌گیری

به‌منظور غنای هرچه بیشتر تحقیق، در دو بخش جداگانه، هم به کمک آمار توصیفی و هم به کمک آمار استنباطی، داده‌های گردآوری‌شده به‌وسیله ابزار پرسشنامه تحلیل گردید. طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان هدف اصلی و شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان اهداف فرعی می‌باشند و سؤالات متناظر با اهداف طراحی شده‌اند. الگوی به‌دست‌آمده حاصلی از یافته‌های تحقیق توسط مدلی است که قبلاً توسط دکتر اهرنجانی به‌صورت مدل سه‌شاخگی ارائه گردیده و مورد تأیید قرار گرفته و با اضافه شدن یک بعد (مدیریت و رهبری) با نظر خبرگان و صاحب‌نظران این الگو بومی‌سازی شده است. لازم به ذکر است که نتیجه‌گیری نهایی و پیشنهادهای ارائه‌شده در راستای نتایج حاصله، بر مبنای نتایج تحلیل‌های استنباطی بوده است. حال با استفاده از اطلاعات جمع‌آوری‌شده، نتایج حاصل از این پژوهش، در قالب نتایج توصیفی و استنباطی ارائه می‌شود و در انتها نیز به تفکیک، پیشنهادهایی ارائه می‌گردد.

سؤالات متناظر با اهداف بوده بنابراین در این راستا سه سؤال مصاحبه با صاحب‌نظران مرتبط با اهداف به شرح زیر تلخیص و پردازش گردید:

الف) سؤال اول مبنی بر هدف اول:

شاخص‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران چیست؟

شاخص‌ها طی یک فرآیند علمی و خبرگی، از جهت وجوه تشابه و تفاوت با هم مقایسه شدند سپس شاخص‌هایی که حول یک محور مشترک قرار داشتند و می‌توانستند اجزای تشکیل دهنده یک مؤلفه باشند، در یک طبقه سازمان‌دهی شدند و بر اساس این فرآیند علمی، تعداد

۶۱ شاخص به شرح ذیل استخراج شد که اکثر صاحب‌نظران بر این باورند که شاخص‌های ذکرشده در فرهنگ حفاظت اطلاعاتی تأثیرگذار می‌باشند.

(ب) سؤال دوم مبنی بر هدف دوم:

مؤلفه‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران چیست؟

برای دستیابی به مؤلفه‌های تحقیق، شاخص‌ها از جهت وجوه تشابه و تفاوت با هم مقایسه شدند سپس شاخص‌هایی که حول یک محور مشترک قرار داشتند و می‌توانستند اجزاء تشکیل‌دهنده یک مؤلفه باشند، در یک طبقه سازمان‌دهی شدند، سپس نسبت به نام‌گذاری هریک از طبقات (مؤلفه‌ها) اقدام شد. بنابراین بر اساس این فرآیند تعداد ۱۳ مؤلفه (اهداف پرورشی، گزینش و استخدام، قوانین و مقررات، عقاید و رفتار دینی، باورها، اصول، تبعیت، تعهد شغلی، انگیزش، دانش اطلاعاتی، تربیت حرفه‌ای، منش تصمیم‌گیری و مدیریت جهادی) استخراج شد که بیشترین فراوانی از صاحب‌نظران را برای طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران را به خود اختصاص داده‌اند. و اکثر صاحب‌نظران بر این باورند که این مؤلفه‌ها در ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی تأثیرگذارند.

(ج) سؤال سوم مبنی بر هدف سوم:

ابعاد الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران چیست؟

از تعداد ۱۳ مفهوم احصاء شده از صاحب‌نظران، با پالایش، ادغام و نظر خبرگی تعداد ۴ مفهوم کلیدی استخراج شد. بر اساس تجزیه و تحلیل و بررسی به‌عمل آمده ابعاد پذیرفته‌شده ساختاری، زمینه‌ای (محیط)، محتوا (رفتار) و مدیریت و رهبری است که بیشترین فراوانی از صاحب‌نظران را برای طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران را به خود اختصاص داده‌اند و اکثر صاحب‌نظران بر این باورند که این ابعاد در ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی تأثیرگذارند.

(د) هدف اصلی: طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران.

با توجه به موارد فصل دوم پژوهش و یافته‌های حاصله، بر اساس روش تحلیل محتوای کیفی و با رویکرد استقرایی تعداد ۲۵۵ مفهوم استخراج شد و از طریق کدگذاری، پالایش و ادغام مفاهیم مشابه و تکراری و طبقه‌بندی آن‌ها، شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد الگوی فرهنگ حفاظت

اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا استخراج گردید. با تجزیه و تحلیل و ارزش‌گذاری به تمامی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی که از ادبیات موجود و مصاحبه با صاحب‌نظران و نخبگان استخراج شده و توسط پرسشنامه‌ای که بین جامعه نمونه توزیع گردید، طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان هدف اصلی و شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان اهداف فرعی می‌باشند. الگوی به‌دست‌آمده حاصلی از یافته‌های تحقیق توسط مدلی که قبلاً توسط جناب اهرنجانی به‌صورت مدل سه‌شاخگی ارائه گردیده مورد تأیید قرار گرفته و با اضافه شدن یک بعد (مدیریت و رهبری) با نظر خبرگان و صاحب‌نظران این الگو بومی‌سازی شده است بنابراین این الگو دارای چهار بعد به شرح ذیل است:

- بعد «ساختاری» از مصاحبه با صاحب‌نظران و ادبیات تحقیق ۵۷ مفهوم استخراج شد. بر اساس این مفاهیم ۱۵ شاخص و ۳ مؤلفه تحت عناوین «اهداف پرورشی، گزینش و استخدام، قوانین و مقررات» احصاء شد.
- بعد «زمینه (محیط)» از مصاحبه با صاحب‌نظران و ادبیات تحقیق ۶۱ مفهوم استخراج شد. بر اساس این مفاهیم ۱۴ شاخص و ۳ مؤلفه تحت عناوین «عقاید و رفتار دینی، باورها، اصول» احصاء شد.
- بعد «محتوا (رفتار)» از مصاحبه با صاحب‌نظران و ادبیات تحقیق ۷۳ مفهوم استخراج شد. بر اساس این مفاهیم ۱۸ شاخص و ۴ مؤلفه تحت عناوین «تبعیت، تعهد شغلی، انگیزش، دانش اطلاعاتی» احصاء شد.
- بعد «مدیریت و رهبری» از مصاحبه با صاحب‌نظران و ادبیات تحقیق ۶۴ مفهوم استخراج شد. بر اساس این مفاهیم ۱۴ شاخص و ۳ مؤلفه تحت عناوین «تربیت حرفه‌ای، تصمیم‌گیری، مدیریت جهادی» احصاء شد.

نتایج به‌دست‌آمده مبین این مطلب است که طراحی الگوی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر است.

- برای ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی ابتدا باید مربیانی با این اوصاف تربیت و سپس با این مربیان فرهنگ حفاظت اطلاعاتی را فراگیر نمود.
- دقت و توجه در جذب و گزینش‌ها به نحوی که سالم‌ترین افراد را از سالم‌ترین خانواده‌ها جذب دانشگاه‌های افسری آجا شوند، در این صورت دانشجویان با کم‌ترین هزینه، آموزش، نظارت و ... در دست‌یابی به فرهنگ حفاظت اطلاعاتی کمک خواهند کرد.
- تعامل مناسب، سازنده و منطقی ارگان‌های نظارتی با فرماندهان و مسئولان و بالعکس، به‌منظور ایجاد فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان در دانشگاه‌های آجا.
- برگزاری نشست‌های علمی و هم‌اندیشی پیرامون فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا و اخذ دیدگاه‌های صاحب‌نظران امور امنیتی.
- نهایت دقت در انتخاب فرماندهان و مدیران شایسته و لایق و همچنین کادر دانشجویی بر پایه اصول و مقررات مبتنی بر آموزه‌های دینی و ملاحظات امنیتی.
- ایجاد مراکز مشاوره امنیتی در بطن گردان‌های دانشجویی به‌منظور ارائه خدمات حفاظتی به فرماندهان و دانشجویان.
- تقویت و تعمیق فرهنگ دینی و نهادینه نمودن فرهنگ حفاظت اطلاعاتی به‌گونه‌ای که دانشجو انجام امور و پرهیز از تخلف را جزء وظایف شرعی و تکلیفی خود بداند.
- ارتقاء کیفیت آموزش‌ها و کلاس‌های آگاه‌سازی حفاظتی، با بهره‌گیری از استادان مجرب و روش‌های نوین به‌خصوص نمایشگاه‌های حفاظتی.
- انعکاس هشداردهی‌های به‌موقع به سامانه فرماندهی و عقیدتی سیاسی دانشگاه‌ها.
- برخورد جدی با هرگونه بدعملی احتمالی در سطح دانشگاه‌ها.
- تعامل سازنده بین سامانه فرماندهی، حفاظت اطلاعات و عقیدتی سیاسی در پیشبرد اهداف و استمرار جلسات فرهنگی و امنیتی.
- داشتن چشم‌انداز بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت در پیاده‌سازی فرهنگ حفاظت اطلاعاتی دانشجویان
- ایجاد سازوکارهای لازم برای تسهیم و ترویج فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در بین دانشجویان

قدردانی

از خبرگان توانمندی که در طول پژوهش، دانش خویش را سخاوتمندانه در اختیار محققان این پژوهش قرار دادند و استواری پژوهش حاضر بر مشارکت و دانش این بزرگواران قرار گرفته است بسیار سپاسگزاریم.

منابع

- آزادی‌خواه، علیرضا، (۱۳۸۸)، جنگ نرم با تأکید بر نقش رسانه، فصلنامه عملیات روانی، شماره ۲۳، معاونت فرهنگی اجتماعی سازمان بسیج.
- افتخاری اصغر، (۱۳۹۰)، برآورد تهدید، رویکردی نظام واره، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- اوجاچی، علی، (۱۳۹۷)، طراحی الگوی راهبردی پیاده‌سازی سیاست‌های کلی علم و فناوری در دانشگاه‌های آجا، رساله دکتری، دانشکده امنیت ملی، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- بدری، کوروش، (۱۳۹۴)، طراحی مدل خودکنترلی امنیتی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و راه کارهای اجرایی، رساله دکتری، دانشکده امنیت ملی، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- باقری، سیامک و همکاران، (۱۳۹۰)، ماهیت و اصول خودپایی امنیتی و حفاظتی در دهه چهارم انقلاب مبتنی بر آموزه‌های دینی، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).
- بخشی، منصوره، (۱۳۹۲)، پاسداران بصیر در مقابله با جنگ نرم، فصلنامه مطالعات عملیات روانی، سال نهم، شماره ۳۶.
- پورصادق، ناصر؛ ذاکری قزانی، زهرا، (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر مدیریت جهادی بر اثربخشی سازمان در سه بعد رهبر، پیرو و زمینه، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، سال هفتم، شماره ۴.
- تنهایی، علیرضا، (۱۳۹۸)، کارکردهای حفاظت اطلاعات دانشگاه‌های افسری آجا در شکل‌گیری فرهنگ حفاظتی و خودکنترلی، مجموعه مقالات همایش ساحفاجا، پژوهشکده قلم، تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
- حق پنا، رضا، (۱۳۹۴)، شایسته‌سالاری در نظام علوی، اندیشه حوزه، شماره ۳ و ۴.
- حیدری، شوکتی شیراز، سبحانی، (۱۳۹۵)، فرهنگ خودپایی امنیتی و حفاظتی در سازمان‌های اطلاعاتی، فصل‌نامه امنیت پژوهی، دانشکده علوم و فنون فارابی.
- خسروانی بافرانی، رضا، (۱۳۹۱)، آموزش سخنرانی، چاپ دوم، قم: عصر جوان.
- خاکی، غلامرضا، (۱۳۹۱)، نقش تعهد سازمانی در بهره‌وری، نامه‌ی پژوهش، ش ۵، تهران: پژوهشگاه فرهنگ،
- جمعی از نویسندگان، (۱۳۹۹)، پرورش نظامی، جلد یکم، چاپ اول، معاونت پژوهش، تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع).

- جمعی از نویسندگان، (۱۳۹۹)، *پرورش نظامی بر مبنای اصول رفتاری اسلام*، جلد دوم، چاپ اول، تهران: معاونت پژوهش دانشگاه افسری امام علی (ع).
- داودی، سیروس، (۱۳۹۴)، *عوامل مؤثر در ارتقاء فرهنگ حفاظت اطلاعاتی کارکنان پایور نزاجا*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دافوس آجا.
- دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰)، *نقشه مهندسی فرهنگی کشور*، چاپ دوم.
- راسخی، افشین، (۱۳۹۰)، *آگاه‌سازی‌های حفاظتی ساحفاجا*، دفتر عمومی ف. ک. ق، ص ۹۷.
- رسول‌برون، احمد، (۱۳۹۲)، *الگوی اعتمادبه‌نفس در روانشناسی*، چاپ اول، تهران: ماهان.
- روایی، نادر و سیاوش عاشقی، (۱۳۹۴)، *نشریه حفیظ، ویژه مریدان آگاه‌سازی*، شماره ۳۱، تهران: حدیث کوثر.
- روحی، حسن، (۱۳۹۲)، *ادغام مباحث نفس و روح*، جزوه منتشر نشده دانشگاه تربیت مدرس. تهران.
- رشیدزاده، فتح‌الله (۱۳۹۵)، *تربیت نظامی*، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع).
- رنجبر، حسین، (۱۳۹۵)، *راه‌های گفتمان‌سازی و فرهنگ‌سازی مدیریت دانش در حفاظت اطلاعات*، همایش ملی مدیریت دانش حفاظت اطلاعاتی در ساحفاهای نیروهای مسلح، دانشکده علوم و فنون فارابی.
- رفیع‌پور، فرامرز، (۱۳۹۲)، *آنتومومی جامعه، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی کاربردی*، تهران: انتشار.
- زارعی متین، حسن، (۱۳۹۵)، *تبیین الگوی فرهنگ‌سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی در محیط کار و اثر آن بر رضایت تیمی*، فرهنگ مدیریت، شماره ۲.
- شریفی، شهاب، (۱۳۹۲)، *الزامات ژئوپلیتیک پیمان دفاعی مشترک کشورهای حوزه خلیج فارس*، فصلنامه علوم و فنون نظامی، انتشارات دافوس آجا، سال نهم، شماره ۲۳.
- شعبانی، حسن، (۱۳۹۱)، *مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس)*، چاپ اول، تهران: سمت
- صالحی، محمود، (۱۳۹۰)، *نقش ایمان و تعهد در ارتقای امنیت فردی و سازمانی*، جلد ۳، چاپ اول، تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع)
- عرب‌انصاری، مهدی، (۱۳۹۰)، *رویکردهای خودحفاظتی و پیامدهای آن*، تهران: حدیث کوثر
- عرب‌انصاری، مهدی، (۱۳۹۰)، *رهیافت تفکر خودپایایی امنیتی و حفاظتی در اندیشه و مطالعه دینی و امنیتی*، همایش سراسری حفاظت اطلاعات، دانشکده امام هادی (ع)، دانشگاه جامع امام حسین (ع).
- عباسی، محمد و همکاران، (۱۳۹۹)، *تدوین فرآیند جذب و شاخص‌های مطلوب گزینش نیروی انسانی ساحفاجا*، مرکز مطالعات راهبردی، اندیشه راهگشا.

- عسگری، ناصر، (۱۳۹۴)، مدیریت رفتار سازمانی پیشرفته، تهران: انتشارات ماهان
- غفاری، دهقان، (۱۳۹۳)، تبیین مشارکت اجتماعی- فرهنگی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران، *مجله جامعه‌شناسی*، شماره ۲
- قائمی، نورعلی، پناهی، محمد، (۱۳۹۵)، *حفاظت اطلاعات الگو*، چاپ دوم، تهران: ساحفاجا،
- کوهسانیان، رحیم، (۱۳۹۹)، *راه کارهای ارتقاء فرهنگ حفاظت اطلاعاتی در کارکنان ساحفاجا توسط امنیت داخلی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم و فنون فارابی.
- کریمی خویگانی، روح‌الله و رضایی، صادق، (۱۳۹۸)، *ارتباط مؤثر در تربیت نظامی و انتظامی*، چاپ اول، تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین
- کریمی، یوسف، (۱۳۹۶)، *روانشناسی اجتماعی، نظریه‌ها، مفاهیم و کاربردها*، تهران: ارسباران
- گولدنر، آلوین، (۱۳۹۲)، *بحران جامعه‌شناسی غرب*، ترجمه فریده ممتاز، تهران: شرکت سهامی انتشار
- لارنس، پ. ک، (۱۳۹۵)، *راهنمای افسران ارتش ایالات متحده آمریکا*، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- محمدی، ایرج، حیدری، دانیال، (۱۳۹۵)، *نقش فرهنگ خودپایایی امنیتی و حفاظتی در ارتقاء سلامت امنیت ساحفاهای نیروهای مسلح*، چاپ اول، انتشارات دانشکده فارابی.
- مرادیان، محسن، (۱۳۹۸)، *چیستی الگو و الگوسازی*، چاپ اول، تهران: دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا،
- مقامی، مسعود، ذاکری‌پور، غلامرضا، (۱۳۹۰)، *امنیت و انضباط اجتماعی*، مجموعه مقالات همایش ملی تهران: دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی تهران بزرگ.
- مؤمنی، عنایت‌الله، (۱۳۹۸)، *پاسخی به چرایی آموزش‌های نظامی*، انتشارات معاونت آموزش آجا (در دست چاپ).
- محمدی، عبدالرضا؛ فقیهی پور، جواد، (۱۳۹۸)، *راهکارهای ارتقای انضباط، نشاط و شادابی و اخلاق حرفه‌ای در نزاجا*، تهران: انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع)
- محمدی فاتح، اصغر، لطفی، احمد، رحیمی، حمیدرضا، صادقی، محمدرضا، (۱۳۹۶)، *سنجش روحیه جهادی در دانشگاه افسری امام علی*، دو فصلنامه *دانش جهادی*، دانشگاه تربیت پاسداری امام حسین. سال هشتم شماره ۱۸.
- محمدی فاتح، اصغر، بهمن، آسیابر، (۱۳۹۸)، *آسیب‌شناسی محیط ملی و تأثیر آن بر تربیت معنوی کارکنان*، فصلنامه *علوم و فنون دفاعی*، دانشکده مدیریت و علوم نظامی دانشگاه افسری.
- محمدی فاتح، اصغر و محمدی، داریوش، (۱۳۹۹)، *شناسایی اجزا و عناصر سازمان جهادی و بررسی تأثیر آن بر اثربخشی سازمان*، فصلنامه *مدیریت نظامی*، شماره ۷۷.